DOI: https://doi.org/10.54937/dspt.2022.22.1.56-60

Contribution to the Electronisation of Music Education in Slovakia

Beitrag zur Elektronisierung der Musikausbildung in der Slowakei

Príspevok k elektronizácii hudobného vzdelávania na Slovensku

Martin Urban

Abstract

The paper reports on the results of activities of the staff of the Department of Music Culture, Faculty of Education, Matej Bel University in Banská Bystrica in the field of research and creation of electronic textbooks for music education for the period 2018-2021, when realized the project KEGA no. 020UMB-4/2018, Creation of electronic teaching aids for music education in music education.

Keywords: Music education. Electronization of education. Electronic textbooks.

Hudobná edukácia dlhodobo stojí pred výzvami týkajúcich sa inovácie a modernizácie nielen v otázkach didaktiky, metodiky, ale i v oblasti využívania moderných informačných a technologických prostriedkov pri dosahovaní jej cieľov. Táto potreba sa ukázala ako nanajvýš aktuálna i v súvislosti s prebiehajúcimi obmedzeniami tradičného vyučovacieho procesu z dôvodu pandémie COVID-19.

Jedným z východísk vlastných výskumných aktivít bolo mapovanie aktuálneho stavu využívania elektronických prostriedkov, predovšetkým na hodinách hudobnej výchovy. *„Bežnou súčasťou vyučovania sú prezentácie, ktoré však pri porovnaní so súčasnými modernými prostriedkami len suplujú „papierovú“ podobu učebnice s využitím niektorých estetizujúcich efektov a nemajú významnejší dosah na zvyšovanie kvality vzdelávania.“*[1]

O modernizáciu hudobnej výchovy prostredníctvom techniky sa pokúšalo viacero osobností z Katedry hudobnej výchovy PF UMB. Medzi

[1] MARTINKA, P. – BRODNIANSKY, M. – PAVLIK, P.: Informačno-komunikačné technológie v kontexte hudobnej edukácie. Banská Bystrica : Belianum, 2021, s. 25.

prvými bol Alexander Melicher, ktorý využíval stroj na skúšanie intervalov, ktorý zaznamenal počet správne určených intervalov a zaznamenával aj počet chýb pri ich určovaní,[2] ďalšími boli Belo Felix, Eva Langsteinová, Marián Janek, Libor Fridman, Ľubomíra Vrábľová, Oľga Brozmanová a z najmladšej generácie Pavel Martinka, Michal Brodniansky a Peter Pavlik. Výsledky výskumov a ich aplikácie do praxe prinášajú prevažne pozitívne výsledky v kontradikcii s indiferentnými prípadne negatívnymi výsledkami, čo je východiskom pre ďalšie aktivity v oblasti bádania a tvorby výsledných „spotrebiteľských" produktov pre žiakov a učiteľov. Predpokladom odstránenia problému formálnej implementácie IT do hudobnej edukácie je minimálne pregraduálna príprava budúcich učiteľov i v oblasti hudobných IT.

Výsledky výskumov však poukazujú na pretrvávajúce uprednostňovanie „*tradičných foriem e-learningovej podpory pred kompletným interaktívnym modelom"*[3], taktiež sa v oblasti používania odrazili i dĺžka praxe (učitelia s dlhšou praxou e-learning hodnotia negatívnejšie a využívajú ho v menšej miere) a kontakt s e-learningom v predchádzajúcom vzdelávaní (učitelia so skúsenosťou s e-learningom ho využívajú častejšie)[4]. Jedným zo zistení projektu je teda i celospoločenská požiadavka na tvorbu podobných produktov, ktoré budú obsahovať systematicky a koncepčne spracovaný učebný obsah s ohľadom na vzdelávacie štandardy obsahové i výkonové uvedené v štátnom vzdelávacom programe pre všetky stupne vzdelávania.

Z každodennej praxe vyplýva táto požiadavka s ohľadom na absenciu systematického komplexného materiálu využiteľného v hudobnej edukácii. Predložené výsledky svedčia o nedostatočnej úrovni doterajších produktov, ktoré sú často tvorené z vlastnej iniciatívy pedagógov, čo im na jednej strane umožňuje slobodne voliť formu i obsah, ale na druhej strane sú ich limitmi čas, ktorý majú k dispozícii v rámci svojho pracovného pomeru, ich IKT zručnosti a finančná náročnosť softvéru, ktorý je potrebný pre tvorbu kvalitných didaktických materiálov. Výsledkami tohto snaženia sú jednotlivé, tematicky ohraničené produkty, ktoré je ťažko možné transformovať do podoby ucelenej učebnice, ktorá využíva najmodernejšie technológie v súčinnosti s didaktickými požiadavkami na celok. Pri tvorbe takýchto produktov je nevyhnutné zohľadniť činnostný charakter hudobnej výchovy, a teda pri štruktúrovaní obsahu jednotlivých elektronických produktov je potrebné vyhradiť priestor i na úlohy, ktoré majú mať motivačný, aktivizačný charakter, no najmä musia smerovať k budovaniu hudobných kompetencií v oblasti interpretácie

[2] BRODNIANSKY, M. – JANČÍKOVÁ K. 2018, s. 14. In KOLOŠTOVÁ, M. a kol. 2018. *Osobnosti slovenskej hudobnej pedagogiky. Alexander Melicher a Vladimír Gajdoš.* Banská Bystrica : Belianum, 2018. 120 s. ISBN 978-80-557-1461-5.
[3] MARTINKA, P. – BRODNIANSKY, M. – PAVLIK, P.: Informačno-komunikačné technológie v kontexte hudobnej edukácie. Banská Bystrica : Belianum, 2021, s. 87.
[4] tamtiež.

(hudobnej, verbálnej, výtvarnej, pohybovej, dramatickej) a tvorby hudby (spev, hra, tanec). Preto je nevyhnutné implementovať do učebných materiálov postupy a obsahy založené na najnovšom poznaní z oblasti muzikológie (inovácia obsahov), didaktiky, psychológie, kognitívnej psychológie (duševný vývin žiaka, myšlienkové procesy, procesy poznávania a učenia sa aplikované na dizajn a formu produktov).

Projekt priniesol originálne výsledky v oblasti hudobnej edukácie na základných školách v teoretickej i praktickej rovine, zároveň priniesol výsledky v oblasti mapovania využívania elektronických vzdelávacích produktov učiteľmi i študentmi, ktoré sú východiskom k ďalšiemu progresu v oblasti zvyšovania kvality hudobného vzdelávania a jeho elektronizácie na všetkých stupňoch.

Z uvedeného vyvstávajú perspektívy do ďalších aktivít v oblasti modernizácie hudobnej edukácie, ktoré možno zhrnúť nasledovne: 1. tvorba systému elektronických produktov využiteľných pre hudobnú edukáciu na všetkých stupňoch vzdelávania; 2. implementácia e-learningu do každodennej edukačnej praxe na všetkých stupňoch vzdelávania musí vychádzať zo systematickej prípravy budúcich učiteľov v rámci pregraduálneho pôsobenia, a to ako v oblasti používania elektronických prostriedkov, tak i ich tvorby; 3. implementácia e-learningu do vzdelávacieho procesu ako formu aktívneho učenia sa a poznávania tak, aby sa vyhlo formálnemu zavedeniu elektronických produktov do vzdelávania bez kompetenčného princípu.

Výsledkom tohto snaženia je súbor 6 elektronických učebníc pre hudobnú edukáciu na sekundárnom a primárnom stupni vzdelávania. Uvedené výstupy možno v praxi uplatniť okamžite prostredníctvom domény e-hudobna.sk[5], ktorá je verejne prístupná. Elektronické učebnice považujeme za prínos pre slovenské školstvo, po jazykovej a obsahovej korektúre s ohľadom na špecifiká národných kultúr (piesne, hudobné materiály) možno predmetný materiál využiť i v zahraničí. Komplex elektronických multimediálnych učebníc (6ks) pre 8. ročník základných škôl (3ks), pre 4. ročník základných škôl (2ks) a učebnica neviazaná na ročník so zameraním na hudobné nástroje (1ks) s možnosťou využitia pre hudobnú edukáciu vo všetkých ročníkoch využívajúci moderné informačné a komunikačné technológie v hudobno-edukačnej praxi, pričom realizujú najnovšie poznatky z oblasti pedagogiky, didaktiky, psychológie IKT reflektujúc požiadavky súčasnosti (i s ohľadom na pretrvávajúcu pandémiu) s ohľadom na vzdelávacie štandardy uvedené v Štátnom vzdelávacom programe.

[5] http://hudobna-vychova_pre_8r.e-hudobna.sk/obsah/

Bibliografia

BRODNIANSKY, M.: *Alexander Melicher - osobnosť slovenskej hudobnej pedagogiky.* In Múzy v škole. Banská Bystrica : Katedra hudobnej kultúry PF UMB v Banskej Bystrici, 2019. ISSN 1335-1605. Roč. 25, č. 1 – 2 (2019), s. 86 – 92.

BRODNIANSKY, M.: *Belo Felix - výrazná osobnosť slovenskej hudobnej pedagogiky*. In Janáčkiana 2018 : sborník z 34. ročníku mezinárodní muzikologické konference Janáčkiana 2018. Ostrava : Ostravská univerzita v Ostravě, 2019. ISBN 978-80-7599-090-7, s. 259 – 266.

FRIDMAN, L. – FELIX, B. – LANGSTEINOVÁ, E. – PAVLIK, P.: *Hudobná výchova pre 4. ročník* [elekronický zdroj] : elektronická učebnica / Eva Langsteinová, Belo Felix, Libor Fridman, Peter Pavlík. 1. rozš., experiment. a digit. vyd. Dali-BB; Banská Bystrica, 2020. ISBN 978-80-8141-253-0. 27 s. Dostupné na: <http://ekniha4.e-hudobna.sk/mobile/index.html.>

FRIDMAN, L. – JUŠČÁKOVÁ, Z.: *Hodnotenie kvality učebníc hudobnej výchovy učiteľmi = The quality assessment of music textbook by teachers.* In Pedagogické rozhľady : odborno-metodický časopis pre školy. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, 2020. ISSN 1335-0404. Roč. 29, č. 5 (2020), s. 34 – 40.

FRIDMAN, L. – PETRÍK, Š. – BRODNIANSKY, M. – MARTINKA, P.: *Experiences and expectations of students and teachers in the field of using e-learning in music education.* In Ad Alta : journal of interdisciplinary research. Vol. 10, no. 2 (2020), s. 234 – 243. Hradec Králové : Magnanimitas, 2020.

FRIDMAN, L.: *Didaktické aspekty počúvania hudby v triede.* In Múzy v škole. Banská Bystrica : OZ Múzy v škole, 2019. ISSN 1335-1605. Roč. 25, č. 1 – 2 (2019), s. 28 – 40.

FRIDMAN, L.: *Hudobná výchova pre 8. ročník* [elektronické zdroje] : elektronická učebnica verzia WP (pre ZŠ) / Libor Fridman; rec. Belo Felix, Mariana Kološtová, Maciej Kołodziejski. 1. vyd. Dali-BB; Banská Bystrica, 2020. ISBN 978-80-8141-252-3. 38 s. Dostupné na: <http://hudobna-vychova_pre_8r.e-hudobna.sk/>

FRIDMAN, L.: *Hudobná výchova pre 8. ročník* [elektronický zdroj] : elektronická učebnica verzia 1. Banská Bystrica : Dali-BB, 2020. ISBN 978-80-8141-250-9, 36. s. Dostupné na: <http://ekniha1.e-hudobna.sk/mobile/index.html#p=1>

FRIDMAN, L.: *Kapitoly didaktiky hudby.* Banská Bystrica : DALI-BB, 2020. 296 s. ISBN 978-808141-240-1.

FRIDMAN, L.: *Koncepcia a tvorba ročných tematických plánov učiteľov hudobnej výchovy v sekundárnom vzdelávaní.* In Múzy v škole. Banská Bystrica : Katedra hudobnej kultúry PF UMB v Banskej Bystrici, 2018. ISSN 1335-1605. online, roč. 24, č. 1 – 2 (2018), s. 1 – 13.

FRIDMAN, L.: *Hudobná výchova pre 8. ročník* [elektronický zdroj] : elektronická učebnica verzia 2 / Libor Fridman. 1. vyd. Dali-BB; Banská Bystrica, 2020. ISBN 978-80-8141-251-6. 36 s. Dostupné na: <http://ekniha2.e-hudobna.sk/mobile/index.html#p=1>

FRIDMAN, L.: Hudobné nástroje [elektronický zdroj] : elektronická učebnica pre ZŠ / Libor Fridman. 1. vyd. Dali-BB; Banská Bystrica, 2020. ISBN 978-80-8141-254-7. 17 s. Dostupné na: <http://ekniha5.e-hudobna.sk/mobile/index.html>

KOLOŠTOVÁ, M. a kol. 2018. *Osobnosti slovenskej hudobnej pedagogiky. Alexander Melicher a Vladimír Gajdoš.* Banská Bystrica : Belianum. 2018.120 s. ISBN 978-80-557-1461-5.

MARTINKA, P. – BRODNIANSKY, M. – PAVLIK, P.: *Informačno--komunikačné technológie v kontexte hudobnej edukácie.* Banská Bystrica : Belianum, 2021, 114 s. ISBN 978-80-557-1833-0.

MARTINKA, P.: *E-learning v procese prípravy budúcich učiteľov hudobného umenia.* In Múzy v škole. Banská Bystrica : OZ Múzy v škole, 2020. ISSN 1335-1605. Roč. 26, č. 1-2 (2020), s. 21 – 28.

MARTINKA, P.: *Tvorba a tvorivosť v hudobnej edukácii.* In Múzy v škole. Banská Bystrica : OZ Múzy v škole, 2019. ISSN 1335-1605. Roč. 25, č. 1 – 2 (2019), s. 58 – 65.

MARTINKA, P.: *Učiteľ hudobného umenia a modernizácia umeleckej edukácie prostredníctvom e-learningu = Teacher of music and education modernization by e-learning.* In Edukácia [elektronický zdroj] : vedecko-odborný časopis. Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2019. ISSN 1339-8725. online, roč. 3, č. 1 (2019), s. 130 – 133.

PAVLIK, P.: *Technologické a organizačné špecifiká tvorby multimediálneho obsahu elektronickej učebnice hudobnej výchovy*. In DOKOPY 2019 : doktorandská konferencia Pedagogickej fakulty PU : zborník abstraktov. Prešov : Prešovská univerzita, 2019. ISBN 978-80-555-2355-2, s. 13.

Príspevok podáva správu o výsledkoch aktivít pracovníkov Katedry hudobnej kultúry Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici v oblasti výskumu a tvorby elektronických učebných pomôcok pre hudobnú edukáciu za obdobie rokov 2018 – 2021, kedy bol na vybranom pracovisku riešený projekt schémy KEGA č. 020UMB-4/2018, Tvorba elektronických učebných pomôcok pre hudobnú edukáciu v hudobnom vzdelávaní.